

ETNOLOGISKA INSTITUTIONEN VID ÅBO AKADEMI

dragit vinternet? Under vilka tider var dessa fisken möjliga? Fiskar man fortfarande, eller när upphörde man med dessa fiskemetoder? – Har man idkat pilkfiske (pimpelfiske) i Er trakt? Känner Ni till när pilkfisket kom till Er trakt? Beskriv hur pilkfisket gick till i äldre tid och hur redskapen såg ut. – Har man i Er trakt t.ex. brukat klubba lake och annan fisk på is? Berätta hur detta fiske gick till. Vilken tid kunde klubbeningen bedrivas och under vilka isförhållanden? Hur såg klubban ut? Hur gjordes den? Av vilket material? Hur stor var den? Hur såg den övriga utrustningen ut? Hur stor kunde fångsten bli? Vilka olika fiskar kunde man klubba på detta sätt? På hurudana platser kunde man använda denna metod? Har man ljustrat på is? Hur tillgick detta?

5. *Fritidssysslor på is.* Brukade barn och ungdom i äldre eller nyare tid hålla till på isen? Vad roade man sig med? Brukade man åka skrinnskor, sparkkälke o.likn.? Har man vid skrinnet använt segel? Hur såg seglet ut? Har man haft segel på sparkkälkar? Hur såg dessa segel ut? Har man i Er trakt haft isjakter, med vilka man kunde segla fram på isen? Hur såg isjakterna ut? – Har man byggt slängkälkar, långkälkar eller annat på isen? Vad kallade man sådana kälkar i Er trakt? Beskriv hur man byggde dem och hur de såg ut. Rita om möjligt en förtydligande skiss. Under vilken tid på året kunde man använda sådana kälkar? På hurudana platser uppfördes de? Nämn namn på sådana kälkar? Bygger man dylika kälkar än i dag? – Känner Ni till andra fritidssysslor som har anknytning till is? Berätta härom närmare.

Var snäll och anteckna till sist Ert namn, Er adress och den ort till vilken Era uppgifter hänför sig. TACK!

Årade sagesman,

FRÅGELISTA NR 41

Etnologiska institutionen vid Åbo Akademi har sedan ett antal år tillbaka försökt koncentrera sitt forskningsarbete till vårt lands skärgårds- och kustområden. Vi har på institutionen kunnat glädja oss åt alla de brevsvår som från olika håll strömmat in på våra frågelistor. Det vi hittills frågat om har gällt huvudsakligen äldre och nyare tiders fiskemetoder och näringsgrenar med anknytning till de årtider då vattnen inte är tillfrusna. Den frågelista som vi nu sänder ut (Nr 41) berör som Ni ser frågor som har anknytning till isbelagda vattendrag. I synnerhet i äldre tid, då vägnätet inte var så utbyggt som i våra dagar, hade man både stora kunskaper om och rika erfarenheter av isens hållbarhet. Man visste hur den skulle vara beskaffad för att bära en person, en häst o.s.v. Man kunde på olika sätt ta sig fram på is, tillfälligt eller längs vanliga isvägar. Man kunde utnyttja isvägar för transporter av olika slag. Säljägare, fiskare och andra som särskilt utnyttjade vinterisen kände inte bara till de leder där man säkrast kunde färdas på isen, de hade dessutom olika synliga tecken som tydde på isens hållbarhet. Det fanns också möjligheter att på olika sätt med redskap pröva isens fasthet och hållbarhet.

Vi har kallat denna frågelista för ISVÄGAR OCH ISFISKE, då allt som rör kunskap om olika isförhållanden, olika färdvägar och lokala färdvägar på is har värde för vår undersökning. De frågor som Ni finner under de olika punkterna på frågelistan kan tyvärr inte gälla allt som kan ha betydelse. De borde dock ge en uppfattning om hurudan information vi särskilt efterlyser. Vår förhoppning är att med tillhjälp av frågelistan småningom kunna skapa en bild av hur man, särskilt i forna dagar, kunde utnyttja isbelagda vattendrag. Det är tydligt att en stor del av denna kunskap bevarats i folks minne, från en generation till en annan, liksom kännedom om var och hur man skulle färdas på isen med minsta möjliga risk.

Vi hoppas här på institutionen att Ni skall finna tid och intresse att besvara de frågor Ni kan och teckna ned det Ni själv, eller andra i Er krets, känner till om detta

viktiga ämne. Uppgifterna kan antecknas på hurudant papper som helst och för hand. Vi bifogar ett frankerat kuvert för svaret. Alla svar behandlas och arkiveras därefter i vårt folklivsarkiv under den berörda kommunens och besvararens namn.

Abo,

Med tacksam hälsning

Nils Storå
professor

ISVÄGAR OCH ISFISKE

1. *Kunskap om is.* Hade man i Er trakt folkliga benämningar på olika sorters is (blankis, blåis eller likn.)? Vilka benämningar känner Ni till och hurudan typ av is var det fråga om? På hurudana tecken eller iakttagelser stödde man sig för att bedöma isens bärkraft? Fanns det särskilda minnesregler? Bedömde man isen efter färden? Eller efter utseende i övrigt? Berätta närmare härom. Hade man särskilda mått för hållbarheten? Brukade man t.ex. med redskap pröva isens hållbarhet? Hur gick det till? Hur skedde bedömningen? Brukade man varna för platser där isen brukade vara svag? Vilka platser var det fråga om (nämna gärna lokala ortnamn)?

2. *Färdvägar på is.* Har man i Er trakt i äldre eller nyare tid utnyttjat tillfälliga eller bestämda vägar över isbelagda vatten-

drag (år, sjöar, fjärdar, havsvikar o.likn.)? Hade en isväg årligen samma sträckning? Var började vägen, hur löpte den och vart ledde den? Nämna de olika punkternas lokala namn och rita — om så behövs — en enkel belysande frihandsskiss. Hur lång var vägen? Vilka brukade använda den? Vilka ändamål tjänade den? Kunde man färdas längs den med tyngre transportfordon? Hur tunga fordon kunde den bära. Var vägen avsedd för häst- eller annan trafik, eller endast för persontrafik? Hade man förstärkt vägen på något sätt? Hur då? Hade man utmärkt den? På vilket sätt var den utmärkt? Vilken tid på året kunde man — normala år — börja använda isvägen och hur länge på året kunde den användas? Används isvägarna än idag, eller när upphörde man att använda dem?

3. *Färdsätt på is.* På vilka olika sätt har man i äldre och nyare tid brukat färdas på is (skrinnskor, sparkälke o.s.v.)? Vilken utrustning använde man (vid längre sträckor)? Vad bestod den av? Hur såg den ut? Hade man särskild klädsel? Hur såg klädseln ut? Hade man yxor, stavar eller andra redskap med på en isfärd? Huruudana redskap var det fråga om? Färdades man på olika sätt vid olika isförhållanden? Berätta närmare härom. Varierade utrustningen i övrigt, beroende på isförhållandena? Hur förhåller det sig med färdsätten i dag i Er hemtrakt? Färdas man lika mycket som förut? Hur färdas man nu?

4. *Fiske på is.* Brukade man i Er trakt bedriva vikterfiske på is? Fiskar man fortfarande på is? Vilka fiskemetoder var det fråga om? Beskriv hur fisket gick till, har man lade ut bragderna och hur man vittjade dem. Rita gärna enkla belysande skisser. Hur såg fiskbragderna ut? Vad fiskade man? Hur stora fångster kunde man få? Vilken utrustning behövde man? Har man t.ex. lagt ut krökar eller nät under isen? Har man